

Den nye sikkerhedspolitiske situation og visionen om Norden som alliancefrit område.

Tak for invitationen til at tale her i dag.

Jeg synes, det er vigtigt at diskutere sikkerhedspolitik, og det er rart at kunne gøre det i et forum, hvor man tør snakke om visioner for en bæredygtig fremtid.

Jeg vil starte med det triste og nedslående, og fortælle, at det ikke kan blive ved med at gå sin skæve gang, Det triste budskab er, at

oprustning og konfliktoptrapning er farligt for Norden

Jeg vil slutte med det mere positive, at vi kan gøre noget, og lidt om hvordan, vi kan gøre det anderledes.

Det positive budskab er, at

de nordiske lande kan bidrage til nedtrapning og konfliktløsning

Europæisk sikkerhed og forholdet til Rusland er blevet centralt i sikkerhedspolitikken, og det sker i en ramme hvor Trump er præsident i USA, og England forlader EU.

Det centrale punkt i den nye sikkerhedspolitisk situation er konflikten med Rusland.

Forholdet til Rusland og skræmmebilledet om den russiske trussel er blevet det gennemgående tema i alle diskussioner om forsvars-, sikkerheds- og udenrigspolitik.

Formerne kan variere, men temaet og skræmmebilledet er gennemgående. Vore svenske venner kender det russiske spøgelse i form af spøgelsesubåde, der dukker op i pressen, når det er belejligt.

Medierne skriver konstant om, at russerne truer. Det er derfor, vi er nødt til at opruste og øge forsvarsbudgettet. Det er derfor Sverige og Finland skal ind i NATO.

Som følge af den optrappede konflikt med Rusland er faren for en ny krig i Europa vokset markant.

De nordiske lande befinder sig i frontlinjen i konflikten med Rusland. Det er her NATO aktuelt rykker frem. Vi sender tropper og kampfly til Østeuropa, helt op til

russernes grænse, vi deltager i missilskjoldet, vi opruster i Arktis og i østersøområdet. Norden er en vigtig brik, når NATO udvider og trænger helt frem til Rusland grænser.

Det er derfor også her, det brænder på, og her det kan gå galt.

Vi sender en fælles styrke helt op til Ruslands grænse i Baltikum, og opretter en NATO-kommando i Polen.

Det beskrives som en ufarlig symbolsk lille styrke, kun 4000 mand, som bare skal sikre at Russerne ikke kan angribe Estland uden at komme i krig med hele NATO, men det er også en optrapning, som giver en russisk reaktion.

Vi sender jagerfly, som skal flyve helt op til russisk luftrum. Når russerne nærmer sig dansk eller svensk luftrum, sendes rutinemæssigt jagerfly op for at møde dem. Mon ikke russerne har samme procedure. Hvad så, hvis et fly ikke vender om i tide?

Med værtslandsaftalen er sidste år taget endnu et skrift i bestræbelserne på at inddrage Sverige og Finland helt i NATO. Det er langt fra det første skridt væk fra neutraliteten.

I 2009 kom Finland og Sverige med i NORDEFECO (Nordic Defence Cooperation), og EU's militærsamarbejde blev udvidet med en musketer-ed, så et angreb på et EU-land var et angreb på alle.

Forsøget på at få Sverige og Finland ind under NATO må forstås som er et led i omringningen af Rusland, og dermed en optrapning af konflikten med Rusland. Heldigvis er der stor modstand mod NATO-medlemskabet i både Sverige og Finland. Svenskerne, og i endnu højere grad finnerne kan godt forstå, at det ikke øger deres sikkerhed, at de med garanti bliver en del af en evt. kommende krig.

Missilskjoldet. Rusland har advaret både Norge og Danmark, mod at deltage. Missilskjoldet øger muligheden for en atomkrig. Missilskjoldet bidrager til den opfattelse at det er muligt at føre en begrænset atomkrig. Det har været formålet hele tiden, helt fra Reagans stjernekrigsprojekt.

Det er farligt, hvis politikerne tror på det. Når man så bor der, hvor bomberne i givet fald vil falde, så bliver det uhyggeligt.

Hvem truer hvem?

Vi bidrager til det militære pres på Rusland i en grad, så man kunne sige, at vi truer Rusland mere, end Rusland truer os.

”Nej,” vil en opvakt tilhører, som følger lidt med, så kunne sige, ”det er noget vås. Vores militær er jo kun en brøkdel af russernes. Man kan ikke forestille sig, vi ville angribe russerne. Det ville være selvmord. Så skøre er politikerne trods alt ikke”.

Vor opvakte tilhører har naturligvis ret, og hun har fat i et par væsentlige pointer.

Det ville være selvmord at gå i krig med nogen, der er mange gange stærkere end en selv. De nordiske lande er derfor ikke en trussel mod Rusland. Det er en logik, der holder.

Lad op så se på den russiske trussel. Ruslands militærbudget er ca. 8% af NATO's.

NATOS militærøkonomi er altså mere end 12 gange større og NATO formentlig tilsvarende stærkere end russerne. Desuden har USA baser og missiler næsten hele vejen rundt om Rusland, mens det modsatte ikke er tilfældet.

Det ville derfor være selvmord for russerne at starte en krig mod NATO. Det ville betyde Ruslands udslettelse. Så skøre er de russiske politikere trods alt ikke.

Alligevel hører vi dagligt om den russiske trussel. Alligevel fortæller krigspolitikere, at vi er nødt til at opruste på grund af den russiske trussel.

Alligevel søger politikerne at få Sverige og Finland ind i NATO og fuldende omringningen af Rusland. Der er ingen politikere, der forsøger at forstå modparten. Der er masser af politikere, der opfordrer til at vise fasthed, og som søger konfrontation og yderligere optrapning.

Hvad er konsekvensen?

I Danmark og Norden, at vi opruster, køber nye kampfly og andre våbensystemer og at skandinaverne bliver tiltagende utrygge, fordi de føler sig trueede.

I Rusland, at russerne også bliver utrygge, søger efter nye måder at sikre sig, måske nye våbensystemer eller nye alliancer, og at russerne slutter sig sammen om Putin. Oppositionen har det svært, fordi russerne føler, oppositionen holder med fjenden.

Samlet er konsekvensen, at utrygheden vokser, og et nyt våbenkapløb er startet.

Oprustningen og den meget korte varslingsperiode øger faren for, at en lille fejl kan udløse ragnarok.

Og den teknologiske udvikling udviser skellet mellem krig og fred. Er det krig, hvis man ødelægger modpartens infrastruktur og kommunikation?

Hvor rammer krigen

Hvis det går galt, er det i Europa det går galt, og meget sandsynligt i Østersøområdet, som ligger tæt på centrale russiske centre som Moskva og Skt. Petersborg, og uden nogen bufferzone.

Det er ikke USA, der bliver ødelagt i en ny krig. Det er Europa, og det er Norden. Det er en objektiv forskel mellem USA's og Nordens eller Europas sikkerhedsmæssige interesser. Der er derfor grund til at kræve af vore politikere, at de prioriterer vore sikkerhedspolitiske interesser, og ikke blindt følger Trump og sætter USA's interesser først.

Hvad er så Nordens interesser

De nordiske lande kan bidrage til nedtrapning og konfliktløsning.

Hvis vi vil nedtrappe konflikterne, er der er i første omgang brug for noget så gammeldags som dialog.

Når det så det gælder fred og sikkerhed, har politikerne tilsyneladende glemt den enkle sandhed, at hvis man vil have en fredelig løsning på konflikter, er der ingen anden vej end dialog med modparten.

Og for at få en dialog må man forsøge den svære kunst at forstå modparten.

I vesten generelt og i den danske regerings nye "Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi" er det russerne, der er modparten.

Men forsøget på forståelse og dialog er desværre fraværende hos politikerne og i medierne.

Det er som om, politikerne har glemt at dialog og kontakt, f.eks. omkring handel og sport, kan mindske konfliktniveauet. I stedet forsøger politikerne at vise fasthed ved at optrappe konflikten. Det er som om, de tror, man kan true sig til sikkerhed. Man må håbe der i kulisserne optrædes mere diplomatisk.

Man kan ikke, og små lande kan slet ikke true sig til fred. Små lande som de Nordiske kan noget helt andet. De kan bidrage til dialog, de kan mediere og mægle, netop fordi de er små lande, som ikke truer stormagterne.

Norden har store traditioner for at spille en sådan rolle. De nordiske lande har tidligere været højt respekterede i FN, fordi vi netop som små lande bidrog til FN's arbejde med udviklingshjælp og fredelig konfliktløsning. Trygve Lie, Dag Hammerskjöld og Olof Palme har vist, at de nordiske lande kunne gøre en indsats.

Ud over mediering, mægling med videre kan de nordiske lande med fordel fremme kulturelt, sportsligt og ikke mindst handelsmæssigt samkvem. Det er kendt og afprøvet, at det fremmer den gensidige forståelse.

Nordstream2

Tag den nye gasledning. Russerne vil gerne sælge gas til Europa, Tyskerne vil gerne købe gassen. De har brug for den, fordi de skal afvikle atomkraftværker. Alternativet er at brænde mere kul. Aftalen vil gøre parterne gensidigt afhængige. Russerne har brug for pengene, tyskerne har brug for gassen. Dermed bliver begge parter afhængige af fortsat fredelig samhandel. Et godt eksempel på, at handel er konfliktdæmpende, og giver interessefælleskab. Men det passer ikke amerikanerne. De har ladet medvirken og leverancer til Nordstream2 være omfattet af handelsboykotten mod Rusland, så firmaer, der indgår aftaler med Nordstream2 ikke kan handle i USA. USA og Ukraine lægger pres på Tyskland, Danmark, Sverige og EU for at stoppe gasledningen. Sverige sagde nej tak til en god indtægt med en forsyningsbase på Gotland, og den danske regering leder efter opbakning i EU til at sige nej til at bruge Bornholm.

Handelsboykot er USA's måde at forhindre udvikling af interessefællesskaber, forståelse og konfliktdæmpende aktiviteter.

RIKO

RIKO (Rådet for International Konfliktløsning) peger på at de nordiske lande, hvis de samarbejdede om Sikkerhedsspørgsmål kunne udvikle NORDEFKO, det eksisterende militære samarbejde.

Og desuden netop fremme dialog. RIKO peger på Samarbejde om relationer til Rusland f.eks. arbejdet med konkrete aftaler mellem forsvaret på begge sider; flysikkerhed; cyber sikkerhed; handel; spørgsmål i relation til Østersøen som et afmilitariseret og atomfrit område

Endvidere kunne de nordiske lande samarbejde om støtte til, og udsendelse af FN's fredsbevarende styrker, og som en gruppe støtte anden indsats i FN generelt.

Norden kunne ved koordinering af sin indsats i Mellemøsten og Nordafrika evt. sammen med Tyskland – bidrage til at løse flygtningekrisen. RIKO foreslår gennem en slags Marshall hjælp for at stabilisere og opbygge et område med en høj befolkningstilvækst ud fra synspunktet: Vi skal løse migrationsproblemer "ved roden".

Det er ikke kun RIKO, der peger på Nordisk samarbejde for at fremme dialogen med Rusland. Det gør DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier) også i en analyse fra februar 2017, hvor der var bekymring over Trumps holdning til NATO.

Det er mærkeligt som fredsmand at tale om øget militært samarbejde, men hvis vi vil opstille en vision om et Norden, der er alliancefrit, kommer vi ikke uden om den militære dimension.

Både RIKO og DIIS ser det militære samarbejde de foreslår, som en del af en NATO og EU ramme. DIIS fordi de går ind for NATO. De er tæt forbundet til militæret og ministeriet, men til forskel fra politikerne ved de noget om sikkerhed, så deres analyser er mere troværdige og ædruelige end ministerens uddydelser.

For RIKO er det også et spørgsmål om troværdighed. NATO er en realitet, og der er i den danske debat ikke et troværdigt alternativ til NATO. Da RIKO vil påvirke politikerne til mere konfliktløsning og mindre krig og militær, må RIKO tale i en ramme politikerne ikke på forhånd afviser. Jan Øberg og TFF (Transnational Foundation for Peace and Future Research) har det samme dilemma. Også han taler i en NATO ramme, og forestiller sig et NATO, der lever op til de pæne ord i deres vedtægter, respekterer FN og ikke laver krig.

Her kan vi godt tillade os at være mere visionære, og sige, at vi ikke har brug for NATO og at en udvidelse af NATO vil være et tilbageskridt, der øger våbenkapløbet og mindsker sikkerheden.

Fælles sikkerhed

Hvis vi skal have sikkerhed i Europa, må det være en fælleseuropæisk sikkerhed, altså sikkerhed for danskerne, såvel som for tyskerne og for russerne. Vi er naboer, og ingen af parterne kan flytte. Vi skal leve med hinanden, og så må sikkerheden nødvendigvis være fælles og gensidig.

For at opnå en aftale om fælles sikkerhed, må parterne i dialog. Det findes der heldigvis internationale organisationer til. Mest oplagt er at diskutere det i FN og OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe), som tidligere har bidraget til fælles aftaler for hele Europa.

Men OSCE kommer ikke på banen før, der er et folkeligt krav om en fælles sikkerhedsordning i Europa.

At opnå en dialog kræver, at politikerne ønsker dialog, at de ønsker fred og sikkerhed i Europa, og at de prioriterer dansk og europæisk sikkerhed højere end hensynet til USA og Trump.

Der er i dag alt for langt mellem de politikere, der forsøger at opnå dialog og prøver at forstå modparten.

Vi må gå herfra og påvirke politikerne i vore lande.

Det er på tide at gentænke nordisk og europæisk sikkerhed!

Vi må spørge:

”Er det stadig i Danmarks interesse blindt at følge USA’s præsident? ”

”Er Danmarks sikkerhedspolitiske interesser måske anderledes end USA’s? ”

”Har vi måske en anden og større interesse i at finde en fredelig løsning i Europa? ”

”Betyder det ikke noget, at det er os, der risikerer at blive udslettet, hvis man fortsætter med at styre mod en krig med Rusland? ”

Europæisk sikkerhed efter Brexit.

Hvordan spiller EU og NATO sammen

EU og NATO har forrige år bekræftet deres ubrydelige sammenhold. De vil sammen varetage de vestlige ny-liberalistiske interesser overalt i verden, og de har en vis arbejdsdeling omkring det glørværdige formål at varetage imperialismens interesser med alle midler - politiske, økonomiske og militære.

Erklæringen kunne ikke overraske nogen, selv om den blev meget omtalt.

Jeg synes, det interessante var, at EU og NATO havde behov for at bekræfte deres samhørighed. Det viste, at nogen var bange for, at det kunne blive anderledes.

Drømmen om EU som politisk (og militær) stormagt

Der har i årtier været en frustration i EU over at være en økonomisk kæmpe, men en politisk dværg.

Indtil efter 11. september var der et ønske om at EU skulle spille en rolle i verdens konflikter, ikke mindst i Østeuropa og Mellemøsten, ikke sammen med eller underordnet USA, men selvstændigt ved siden af USA, måske endda som en konkurrent til USA. Det indgik i planerne om at udvikle EU’s militære dimension.

Der var og er nuanceforskelle i EU-landenes opfattelse af disse ting. Vi så det tydeligst op til Irak-krigens start i 2003. Tyskland og Frankrig var sammen med Rusland modstandere af Irak-krigen. Så meget, at de ikke støttede USA i FN, og så meget, at præsident Bush efterfølgende talte om at straffe Tyskland, Frankrig og Rusland.

På den anden fløj, der blindt ville følge USA, var primært England, Spanien og Danmark. England har siden NATO's dannelse været fortalere for et tæt atlantisk samarbejde, hvorimod Frankrig i mange år stod uden for NATO's militære samarbejde. De franske atomvåben var ikke underlagt NATO. Frankrig ønskede at spille en selvstændig rolle som stor- og atommagt.

Nu er England på vej ud af EU. Det kan vise sig at åbne mulighed for en mindre følgagtig politik overfor USA's krige efter Brexit.

Der er naturligvis stærke kræfter, der vil forhindre det, og de højtidelige erklæringer fra NATO topmødet skal forstås som forsøg på at binde Tyskland og Frankrig til at følge USA, selv om Europa naturligvis har andre interesser end USA.

Nu, hvor medierne åbent siger at Trump er utilregnelig, er der måske en mulighed for os til at få politikerne til at overveje en anden vej end at følge USA.

Det er en svær diskussion i en EU ramme, fordi vi jo synes EU burde blande sig uden om. Men problemet er påtrængende og skal løses uanset om EU består eller bryder sammen. Og vi skal presse på for en fælles europæisk løsning, også overfor de politikere, der vil diskutere det i EU.

Tør vi rejse diskussionen om en uafhængig europæisk politik? Er vi interesserede i om nordiske politikere trækker den ene eller den anden vej?

Carsten Andersen